

8. Struktura rostlinné výroby

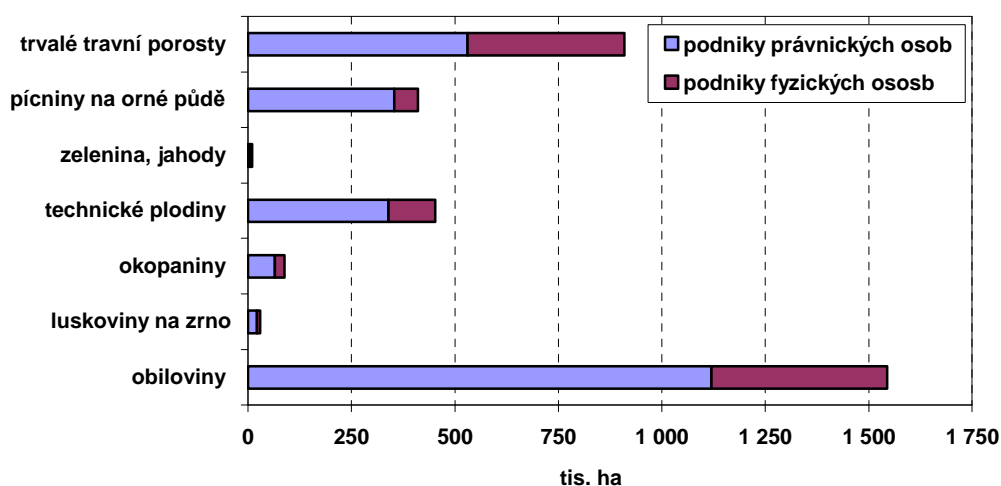
Výsledky strukturálního šetření v zemědělství 2007 potvrdily, že výměra obhospodařované zemědělské půdy zůstává stabilní, s pouze mírně klesající tendencí. V porovnání s rokem 2005 se v roce 2007 její výměra snížila o 1,1 % na 3,518 milionu hektarů. Ani mezi předchozími strukturálními šetřeními nedošlo k výraznému poklesu (úbytek výměry mezi roky 2005 a 2003 byl 1,7 %.)

Zemědělská půda, která se začala využívat pro průmysl, dopravu a komerční využití, je pro potřeby zemědělství již trvale znehodnocena. Lze tedy těžko předpokládat, že by výměra zemědělské půdy mohla vykázat rostoucí tendenci. Z tohoto pohledu je podstatný údaj o celkové výměře obhospodařované půdy. Z ekonomického hlediska má však vyšší vypovídací schopnost údaj o struktuře zemědělské půdy.

Na 60,2 % orné půdy se pěstují obiloviny. Dominantní obilovinou je pšenice, zaujímající polovinu plochy obilovin. Na další třetině obilných ploch je pěstován ječmen. Zbytek plochy připadá na žito, oves a ostatní obiloviny. Menší změny ve složení osevních ploch mezi strukturálními šetřeními lze vysvětlit také střídáním plodin v rámci osevního postupu. V dlouhodobém srovnání je však vidět, že se struktura ploch obilovin výrazně změnila. Zatímco plochy pšenice, ječmene a kukuřice na zrno vykazovaly od roku 1945 rostoucí trend, plochy ovsa od poválečného období zhruba desetinásobně poklesly. Příčinou změny v rostlinné produkci jsou také změny početních stavů jednotlivých druhů hospodářských zvířat. K poklesu osevních ploch ovsa došlo v návaznosti na úbytek stavu koní (z 449 tis. v roce 1945 na 200 tis. ks v roce 1961), jejichž práci v 60. letech nahradila těžká mechanizační technika. Naopak v dlouhodobém časovém období rostoucí stavy drůbeže (a do počátku 90. let také prasat) byly jednou z příčin změny struktury obilovin ve prospěch pšenice.

Zatímco mezi roky 2005 a 2007 došlo k nárůstu ploch kukuřice na zrno (z 83 381 ha na 99 255 ha), plochy kukuřice na zeleno a na siláž se snížily (z 198 653 ha na 172 979 ha), a to i přes to, že je kukuřice výkonná rostlina představující vysokou produkci energie a živin z jednotky plochy. Plochy kukuřice jsou ovlivněny početními stavy skotu, zejména snižujícími se stavy dojníc a zvyšujícími se stavy krav bez tržní produkce mléka, u kterých převažuje využívání pastvy.

Graf 12 – Osevní plochy podle právních forem zemědělských podniků v roce 2007

V roce 2007 nebyl vykázán, až na několik odlišností, ve struktuře zemědělské půdy v podnicích právnických a fyzických osob velký rozdíl. U obou právních forem dominují obiloviny, které zaujímají 45,1 % výměry zemědělské půdy a 58,1 % výměry orné půdy u podniků právnických osob a 41,1 % výměry zemědělské půdy a 66,2 % výměry orné půdy u podniků fyzických osob. V podnicích právnických osob byl přibližně 3krát vyšší podíl výměry kukuřice na siláž a na zrno z celkové obhospodařované půdy než u podniků fyzických osob. Podniky právnických osob pěstují také relativně více řepky a řepice. Zatímco podíl těchto ploch z celkové výměry zemědělské půdy je v podnicích právnických osob 10,2 %, v podnicích fyzických osob zaujímají plochy řepky a řepice o 2,5 procentních bodů méně. Fyzické osoby naopak obhospodařují více ploch trvalých travních porostů, které u nich zaujímají 36,6 % výměry zemědělské půdy. V podnicích právnických osob byl podíl ploch trvalých travních porostů o 15,2 procentních bodů nižší. Vinice a chmelnice zaujímají jak u podniků fyzických, tak právnických osob pouze marginální podíl na celkové

výměře obhospodařované zemědělské půdy, přičemž podíl vinic je u obou právních forem o něco vyšší a tvoří přibližně 0,5 % výměry jejich obhospodařované zemědělské půdy.

Mezi roky 2005 a 2007 došlo k nárůstu ploch řepky a řepice o 25,2 %. Za nárůstem řepkových ploch stojí dotace na výrobu metylesteru řepkového oleje používaného jako biopalivo. Část odborníků upozorňuje na negativní dopady přílišného dotačního protěžování biopaliv, jejichž výroba může vést k zdražování potravin a k vytlačení tradičních plodin. Zahlcení zpracovatelů, kterým chybí kapacity na zpracování slunečnicového oleje, je také jednou z příčin poklesu osevní plochy slunečnice. Od roku 2005 došlo ke snížení její plochy o 39,3 %.

Mezi okrajově pěstovanými plodinami došlo v posledních 2 letech k výraznému poklesu ploch přadného lnu (o 80,3 %).